“ไม่ใช่เด็กกำพร้า แต่ทำไมต้องไปอยู่ในสถานสงเคราะห์” : มายาคติต่อสถานสงเคราะห์ในประเทศไทย

บทวิเคราะห์สถานสงเคราะห์เด็กเอกชนที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียน ในอำเภอสังขละบุรี

สรุปข้อค้นพบ

- มีเด็ก 605 คน อยู่ในสถานสงเคราะห์เด็ก 17 แห่ง ในเขตอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
- สถานสงเคราะห์เด็กทั้ง 17 แห่ง ล้วนไม่มีรายใดที่มีใบอนุญาตดำเนินการสถานสงเคราะห์เด็กถูกต้องตามกฎหมาย
- ร้อยละ 90 ของเด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ให้ข้อมูลว่า ยังมีพ่อแม่ หรืออย่างน้อยคนใดคนหนึ่งที่มีชีวิตอยู่
- ร้อยละ 95 ของเด็ก บอกว่า อาศัยอยู่กับพ่อแม่หรือเครือญาติก่อนจะเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์
- ร้อยละ 65 ของเด็ก ให้ข้อมูลว่า พวกเขายังคงติดต่อกับพ่อแม่หรือครอบครัวเมื่อมีโอกาส

จากสถานสงเคราะห์ 17 แห่ง

- มีสถานสงเคราะห์เพียง 2 แห่งที่บอกว่าเข้าใจและยึดถือปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กขององค์การสหประชาชาติ (UN CRC) และมีเพียง 1 แห่งเท่านั้น ที่บอกว่าเข้าใจและปฏิบัติตาม พรบ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546
- พบสถานสงเคราะห์ 4 แห่ง ที่บอกระบุว่ามีนโยบายปกป้องและคุ้มครองเด็กในองค์กร
- สถานสงเคราะห์ 9 แห่ง มีนโยบายรับอาสาสมัครให้มาดูแลเด็ก แต่ในจำนวนนี้ มีเพียง 2 แห่งเท่านั้น ที่มีการตรวจสอบประวัติอาชญากรรม ก่อนจะรับเข้ามาทำงานกับเด็ก
- สถานสงเคราะห์ 4 แห่ง มีการใช้ชื่อจริง และรูปถ่ายของเด็กในการสื่อสารกับบุคคลภายนอก ทั้งผ่านสิ่งพิมพ์หรือสื่อออนไลน์
- พบสถานสงเคราะห์ฯ เพียง 6 แห่ง ที่มีหนังสือยินยอมมอบเด็กเข้าสถานสงเคราะห์ของผู้ปกครอง
- เหตุผลสำคัญอันดับหนึ่ง (ร้อยละ 63) ที่ทำให้เด็กเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ ไม่ใช่ไม่มีใครเลี้ยงดู แต่เพราะไม่สามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา (เนื่องจากครอบครัวยากจน)

One Sky FOUNDATION

รูปเด็กที่ปรากฏไม่ใช่เด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์หรือเกี่ยวข้องกับเนื้อหาดังกล่าว และได้รับอนุญาตจากเด็กและผู้ปกครองเป็นลายลักษณ์อักษรยินยอมให้ใช้รูปเพื่อการรณรงค์ในงานของมูลนิธิวันสกายแล้ว

* บทวิเคราะห์จากกรณีศึกษา สถานการณ์เด็กในสถานสงเคราะห์และสถานสงเคราะห์เด็ก (2557) โดยวิธีการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากเด็ก 605 คน และผู้ก่อตั้งหรือดำเนินการ ในสถานสงเคราะห์ 17 แห่ง อำเภอสังขละบุรี ระหว่างเดือนตุลาคม ถึง ธันวาคม 2557

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับภาครัฐ

1) ให้ครอบครัวและเด็กได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อหาแนวทางการช่วยเหลือเด็กและครอบครัวในทุกขั้นตอน เพื่อประโยชน์สูงสุดของตัวเด็กเอง

2) เน้นย้ำหน้าที่รับผิดชอบซึ่งรัฐพึงมีต่อเด็กทุกคนที่จำเป็นต้องได้รับการเลี้ยงดูทดแทน เช่น

- บังคับใช้กฎหมายเรื่องการขอรับใบอนุญาตดำเนินการสถานสงเคราะห์ และพิจารณามาตรการอื่นๆ ที่สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรม เพื่อกำหนดให้สถานสงเคราะห์เด็กเอกชนทุกแห่งจดทะเบียน
- กำหนดให้มีการกำกับมาตรฐานการเลี้ยงดูเด็กของสถานสงเคราะห์
- กำกับดูแลกระบวนการรับเด็กเข้า และออกจากสถานสงเคราะห์
- กำกับดูแลเคสเด็กรายกรณี เพื่อให้มั่นใจว่า การให้อยู่ในสถานสงเคราะห์เป็นเพียงมาตรการชั่วคราว

3) ทบทวนพ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และข้อบังคับอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ครอบคลุมหลักการพื้นฐานตามแนวปฏิบัติขององค์การสหประชาชาติ

- ปฏิบัติตาม "หลักการความจำเป็น" โดยภาครัฐต้องจัดให้เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเป็นกลางโดยอิสระ เพื่อป้องกันการเลี้ยงดูทดแทนโดยไม่จำเป็นในสถานสงเคราะห์เด็กทุกแห่ง
- ปฏิบัติตาม "หลักการความเหมาะสม" โดยภาครัฐต้องจัดให้เจ้าหน้าที่สามารถประเมินความต้องการของเด็ก และจัดรูปแบบการเลี้ยงดูที่เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะบุคคล
- จัดให้มีเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการอบรมอย่างเหมาะสมและเพียงพอที่จะให้บริการปกป้องคุ้มครองเด็กในประเทศไทยอย่างทั่วถึง
- ป้องกันไม่ให้บุคคลผู้ที่ไม่ใช่นักวิชาชีพที่ผ่านการอบรม มาแยกเด็กจากครอบครัวโดยพลการ

4) ทบทวนข้อบังคับในการจดทะเบียนสถานสงเคราะห์เด็กในประเทศไทยเพื่อให้เกิดการพัฒนามาตรฐานการเลี้ยงดูและปกป้องคุ้มครองเด็ก ดังนี้

- ระบุหลักสูตรการฝึกอบรมเบื้องต้นสำหรับเจ้าหน้าที่ในสถานสงเคราะห์เด็ก
- กำหนดให้มีการตรวจสอบประวัติและภูมิหลังของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนอาสาสมัครทุกคนในสถานสงเคราะห์
- กำหนดนโยบายปกป้องคุ้มครองเด็กในสถานสงเคราะห์ และนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง

5) จัดให้มีและอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงบริการที่สนับสนุนและช่วยเหลือครอบครัวอย่างรอบด้าน ในระดับท้องถิ่น เช่น

- โครงการให้ความช่วยเหลือทางการเงิน และบรรเทาความยากจน
- ให้คำปรึกษาและฟื้นฟูเยียวยาจิตใจ
- ทุนการศึกษาเด็กสำหรับครอบครัวที่มีรายได้น้อย (เพื่อใช้จ่ายค่าเครื่องแบบนักเรียน ค่าเดินทาง และค่าอาหารกลางวัน)
- ส่งเสริมความร่วมมือกับหน่วยงานบริการอื่น เช่น โรงพยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ ตำรวจ รวมถึงองค์กรพัฒนาเอกชน

หากมีข้อสงสัย ต้องการข้อมูลเพิ่มเติม หรือต้องการรับรายงานฉบับเต็มทางอีเมล กรุณาติดต่อเราที่ oneskythailand@gmail.com

ดาวน์โหลดรายงานวิจัยฉบับเต็ม ได้ที่

www.oneskyfoundation.org